

Фонд Східна Європа

Міжнародний досвід державного регулювання протимінної діяльності

Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-
дослідницьким центром на запит
Народного депутата України

США та Великобританія є країнами, де зосереджена найбільша кількість комерційних агентств, що працюють у сфері протимінної діяльності. Особливостей державного регулювання цих агентств не виявлено. У протимінній діяльності країни керуються міжнародними угодами (Оттавська конвенція, Конвенція про заборону касетних боєприпасів). США, Великобританія, Нідерланди - країни-донори у цій сфері. Політика цих країн спрямована на надання допомоги у протимінній діяльності конфліктним та постконфліктним країнам.

Протимінна діяльність — комплекс заходів, спрямованих на захист національних інтересів, а також на зменшення соціального, економічного та екологічного впливу мін та вибухонебезпечних предметів на життя та діяльність населення.¹

Протимінна діяльність зазвичай представляє собою комплекс п'яти взаємодоповнюючих груп діяльності:²

- 1) **Гуманітарне розмінування**, тобто пошук мін і вибухонебезпечних залишків війни, звільнення земель, картографування і маркування небезпечних ділянок та очищення від мін;
- 2) **Навчання ризикам життєдіяльності населення**, пов'язаним з вибухонебезпечними предметами (Risk education (RE));
- 3) **Надання допомоги постраждалим**, включно з реабілітацією та реінтеграцією (відновлення психічних функцій);
- 4) **Знищення запасів зброї**;
- 5) **Адвокація** з метою сприяння розробки політик та практик, що дадуть змогу зменшити загрозу від мін та вибухонебезпечних залишків війни. Зазвичай це відбувається в контексті роззброєння та **міжнародного гуманітарного права** (Оттавська конвенція³, Конвенція про заборону касетних боєприпасів⁴, Конвенція про окремі види звичайних озброєнь⁵ і Конвенція про права інвалідів⁶).

¹ Протимінна діяльність [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://audm.org.ua/nashi-proekti/komertsijna-struktura/>.

² Mine action [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://en.wikipedia.org/wiki/Mine_action.

³ Конвенція про заборону застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних мін та про їхнє знищення [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_379.

⁴ Конвенція з касетних боєприпасів ООН [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_k20.

⁵ Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_266.

Виконавці протимінної діяльності:⁷

- a) комерційні організації;
- b) національні або міжнародні неурядові організації;
- c) урядові організації, приміром військові;
- d) агенції ООН, як, наприклад, Дитячий фонд ООН ЮНІСЕФ (залучений до інформування про мінну небезпеку/небезпеку від вибухових залишків війни ВЗВ);
- e) штатний персонал національного органу (ООН, Національний орган, Центр першої медичної допомоги (ПМД));
- f) навчені чоловіки та жінки в окремих місцевостях, уражених впливом мін/ВЗВ, у контексті зусиль місцевих громад.

На практиці може поєднуватись діяльність зазначених типів організацій-виконавців.

I. Досвід участі приватних компаній ЄС та США у сфері протимінної діяльності, державне регулювання діяльності таких компаній

У сфері протимінної діяльності розрізняють **гуманітарні агентства з розмінування** та **комерційні агентства з розмінування**.⁸ Комерційні агентства з розмінування орієнтовані на отримання прибутку від діяльності. У таблиці 1 наведено перелік таких організацій.

Таблиця 1.

Комерційні організації з розмінування

Назва агентства	Функції	Країна реєстрації/розміщення	Державне регулювання	Примітки
-----------------	---------	------------------------------	----------------------	----------

⁶ Convention on the Rights of Persons with Disabilities [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://en.wikipedia.org/wiki/Convention_on_the_Rights_of_Persons_with_Disabilities.

⁷ МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ПРОТИМІННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ОРГАНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.osce.org/ukraine/149431?download=true>.

⁸ Commercial mine clearance agencies [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://en.wikipedia.org/wiki/Mine_clearance_agency#Commercial_mine_clearance_agencies.

<p>6 Alpha Associates⁹</p>	<p>надає незалежні консультації з розмінування, неспрацьованих боєприпасів (unexploded ordnance (UXO)), знешкодження неспрацьованих боєприпасів (Explosive Ordnance Disposal (EOD)).</p>	<p>Великобританія</p> <p>Компанія розташована у Великобританії та працює в усьому світі, в першу чергу працює з енергетичною, добувною та будівельною промисловістю.</p>	<p>Не встановлено</p>	<p>Член Британської Ради Безпеки</p>
<p>BACTEC International¹⁰</p>	<p>є провідною компанією Великобританії у сфері знешкодження неспрацьованих боєприпасів (EOD) та очищення землі від мін; підтримує будівельні проекти та загальносвітові ініціативи з вилучення боєприпасів.</p>	<p>Великобританія</p>	<p>Не встановлено</p>	
<p>G4S Ordnance Management¹¹</p>	<p>є комерційним світовим лідером у галузі відновлення навколишнього середовища, неспрацьованих боєприпасів (UXO), забруднення вибухонебезпечними залишками війни (ERW)), очищення полів бою та управління звичайною зброєю.</p>	<p>Великобританія (Лондон)/Об'єднані Арабські Емірати</p>	<p>Не встановлено</p>	<p>Протягом останніх 14 років G4S Ordnance Management працювала близько в 20 різних країнах, зокрема в Афганістані, Боснії, Чилі, на Кіпрі, Іраку, Лаоській НДР, Лівані, Мозамбіку, Непалі, на Острові Сахалін (Росія) та Судані. Компанія спочатку була частиною ArmorGroup International, яка була придбана G4S plc (public limited company) у квітні 2018 року.</p>

⁹ 6 Alpha - Special Risks Management [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.6alpha.com>.

¹⁰ BACTEC International [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.dynasafe.com/area-clearance>.

¹¹ G4S Ordnance Management [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.g4sriskmanagement.com/en/what-we-do/services/ordnance-management-services>.

<p>The Development Initiative (TDI)¹²</p>	<p>є організацією з управління проектами, яка надає експертну допомогу в управлінні складними проектами, що реалізуються віддалено, в екстремальних або постконфліктних середовищах. TDI здійснює вилучення мін з ґрунту, розчищення полів бою, консультування щодо знешкодження вибухонебезпечних предметів, надає собак-шукачів, логістику та підтримку віддалених операцій.</p>	<p>Бермуди (Британська острівна територія)</p>	<p>Не встановлено</p>	<p>TDI має досвід роботи в Афганістані, Іраку, Боснії, Лаосі, Судані, Сомалі, Зімбабве, Мозамбіку, Тайвані та Кувейті.</p>
<p>MineTech International¹³</p>	<p>пропонує послуги з ручного, механічного та з допомогою собак виявлення мін та розмінування, з Інформування про мінну небезпеку (Mine Risk Education). Має більш ніж 22-річний досвід в сфері розмінування та неспрацьованих боєприпасів. MineTech орієнтований на комерційні компанії (головним чином з нафтової і газової промисловості) та гуманітарні організації, за умови ведення бізнесу у країнах, що страждають від мін та неспрацьованих боєприпасів.</p>	<p>Великобританія</p>	<p>Не встановлено</p>	<p>Штаб-квартира MineTech у Великій Британії з базою збору персоналу в Зімбабве та школою собак у Південній Африці.</p>
<p>RONCO Consulting¹⁴</p>	<p>здійснює операції з розчищення від мін та неспрацьованих боєприпасів більш ніж в 35 країнах. RONCO спеціалізується в наступних сферах: ручне знешкодження мін, собаки-міношукачі, знешкодження боєприпасів, знешкодження саморобних вибухових пристроїв, інтенсивна терапія при травмах на догоспітальному етапі, управління безпекою.</p>	<p>Сполучені Штати Америки</p>	<p>Корпоративне право США</p>	<p>Компанія Ronco була придбана компанією G4S/Wackenhut (США/Великобританія) у березні 2008 року.</p>

¹² The Development Initiative [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.thedevelopmentinitiative.com>.

¹³ MineTech International [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.minetech.co.uk>.

¹⁴ RONCO Consulting [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.roncoconsulting.com/index.html>.

Tactical Solutions International, Inc. (TSI) ¹⁵	<p>здійснює гуманітарне та комерційне розмінування та очищення від вибухонебезпечних предметів перш за все в секторі будівництва та нафтогазовому секторі.</p>	<p>Сполучені Штати Америки</p>	<p>Корпоративне право США</p>	<p>TSI - корпорація США, зареєстрована у штаті Вайомінг. Підтримує операційні підрозділи в Іраці, Ємені та Об'єднаних Арабських Еміратах.</p>
DynCorp/DynCorp International ¹⁶	<p>глобальний постачальник послуг, зокрема у сфері розмінування.</p>	<p>Сполучені Штати Америки</p>	<p>Корпоративне право США</p>	<p>DynCorp отримує понад 96% свого річного доходу (більш ніж 3 мільярда доларів) від федерального уряду.</p>
Додатково				
Crosstech SA ¹⁷	<p>комерційна компанія, 100% власником якої є Швейцарський Фонд з розмінування (Swiss Foundation for Mine Action, FSD)¹⁸. Метою Crosstech SA є надання послуг з розмінування та обслуговування FSD.</p>	<p>Швейцарія (Женева)</p>	<p>Не встановлено. Здійснює свою діяльність під наглядом урядового підрозділу Швейцарії для фондів (Swiss government's</p>	

¹⁵ Tactical Solutions International, Inc. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.tacticalsolutionsintl.com>.

¹⁶ DynCorp International LLC [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.dyn-intl.com>.

¹⁷ Crosstech SA [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://crosstech.cc>.

¹⁸ Fondation Suisse de Déminage, FSD [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://fsd.ch/en/>.

			department for foundations).	
Horizon Assignments (India) Pvt Ltd ¹⁹	була створена як доповнення до Horizon OPCEM з наміром реалізації своїх цілей з надання послуг людям та додаткового їх фінансування.	Індія	Закон про компанії 1956 р.	
Mechem Demining ²⁰	підрозділ Південноафриканської державної аерокосмічної та оборонної компанії спорядження Denel. Здійснює діяльність у галузі гуманітарного розмінування з 1991 року.	Південна Африка		
Minefree ²¹	найбільший ізраїльський розміновувач-підрядник. MINEFREE спеціалізується на реалізації проектів з високим рівнем складності у сферах розмінування, очищення території від вибухонебезпечних предметів, знищення запасів та знешкодження неспрацьованих боєприпасів.	Ізраїль	Не встановлено	

¹⁹ Horizon Group [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://horizon-groupindia.com>.

²⁰ Denel Mechem [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.mechemdemining.com>.

²¹ MINEFREE [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.minefree.co.il/our-profile>.

II. Правові засади, нормативно-правове забезпечення та регулювання державної політики у сфері протимінної діяльності у країнах ЄС та США

Сполучені Штати Америки

➤ **Протимінна діяльність.** Сполучені Штати Америки активно фінансово підтримують діяльність з очищення від вибухонебезпечних пережитків війни. З 1993 року країна виділила більше ніж **2,9 мільярда доларів США**, у більш ніж **100 країн світу**, з метою зменшення шкідливого впливу наслідків небезпечної, незаконно розповсюдженої і невикористаної звичайної зброї війни.²²

➤ **Управління з видалення та знищення зброї (Office of Weapons Removal and Abatement (WRA))**²³ – працює над розробкою програм та послуг, спрямованих на зменшення шкідливого впливу від незаконно розповсюдженої та невикористаної звичайної зброї війни.

➤ **Політика розмінування США.**²⁴ **Програма США «Знищення звичайних бойових засобів» (The U.S. Conventional Weapons Destruction (CWD) program)** програма WRA, метою якої є надання допомоги іноземним урядам у сфері знищення надлишкових запасів звичайних озброєнь, забезпечення безпеки запасів та очищення землі від мін та неспрацьованих боєприпасів.

Завдання CWD програми:

- Підвищити регіональну безпеку шляхом знищення боєприпасів та гарантування безпеки завдяки Армії порятунку.
- Відновлення безпеки від вибухонебезпечних предметів, повернення земель до безпечного та продуктивного використання.
- Сприяти зовнішньополітичним інтересам США шляхом розширення міжнародної підтримки **CWD** програми.

²² U.S. Conventional Weapons Destruction Program - Iraq [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.state.gov/t/pm/rls/fs/2018/281280.htm>.

²³ Office of Weapons Removal and Abatement (WRA) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.state.gov/t/pm/wra/>.

²⁴ U.S. Landmine Policy [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.state.gov/t/pm/wra/c11735.htm>.

Окрім роботи з іншими державними структурами США, управління співпрацює з неурядовими організаціями, міжнародними організаціями, освітніми установами та підрядниками приватного сектору з метою реалізації **CWD програми**.

Надання фінансової допомоги неурядовим організаціям здійснюється відповідно до **Закону про іноземну допомогу** (Foreign Assistance Act of 1961, FAA) (федеральні гранти/кооперативні угоди) та відповідно до **Кодексу Сполучених Штатів**²⁵ (допомога в галузі гуманітарного розмінування та допомога в накопиченні звичайних боєприпасів: органи, обмеження).

«To Walk the Earth in Safety»^{26 27} – документ зобов'язань США щодо програми знищення звичайних бойових засобів, підтримка стабільності у всьому світі. Доповідь є публікацією Управління з питань видалення та знищення зброї.

Корпоративне право Сполучених Штатів – регулює управління, фінансування корпорацій в американському праві.

Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії

➤ **Протимінна діяльність.**²⁸ У 2016 році Великобританія виділила 18,4 млн. фунтів стерлінгів (25 млн. доларів США) на фінансування протимінної діяльності 15 країнам, а також на регіональні заходи на півдні Кавказу.

Великобританія фінансує протимінну діяльність, з метою виконання міжнародних зобов'язань. Сполучене Королівство є державою-учасницею **Оттавської конвенції, Конвенції про касетні боєприпаси та Конвенції про окремі звичайні озброєння.**

➤ **Департамент міжнародного розвитку** (Department for International Development (DfID))²⁹ - керує роботою уряду країни у сфері протимінної діяльності та вибухонебезпечних пережитків війни в країнах, що розвиваються, тісно співпрацюючи з **Управлінням закордонних справ**, країнами Співдружності та Міністерством оборони.

²⁵ §407. Humanitarian demining assistance and stockpiled conventional munitions assistance: authority; limitations [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://uscode.house.gov/browse/prelim@title10/subtitleA/part1/chapter20&edition=prelim>.

²⁶ “To Walk the Earth in Safety” [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.state.gov/t/pm/rls/rpt/walkearth/2017/index.htm>.

²⁷ To Walk the Earth in Safety (2017) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.state.gov/documents/organization/276160.pdf>.

²⁸ United Kingdom, Support for Mine Action [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.the-monitor.org/en-gb/reports/2018/united-kingdom/support-for-mine-action.aspx>.

➤ **Політика протимінної діяльності.** У 2013 році **Департамент міжнародного розвитку** опублікував **політику протимінної діяльності**^{30 31}, яка спрямована на підтримку заходів з розчищення/роззброєння та зменшення ризику в деяких бідних країнах, зміцнення та сприяння більш широкому володінню на національному рівні програмами протимінної діяльності; та швидкому реагуванні на потреби протимінної діяльності в період гуманітарних криз. Політика Великобританії спрямована на реалізацію ширших програм соціального та економічного розвитку в постраждалих країнах, тому DfID не підтримує програми, які виключно орієнтовані на розмінування від вибухонебезпечних пережитків війни.

У квітні 2017 р. Великобританія **заявила про надання допомоги розміром 100 млн. фунтів стерлінгів** (близько 126 млн. доларів США) на підтримку проектів у галузі протимінного розчищення та ризик освіти впродовж трьох років.

Уряд співпрацює з компаніями на основі контрактів.

Королівство Нідерландів

➤ **Протимінна діяльність.**³² Нідерланди один із найбільших донорів в сфері протимінної діяльності.

У 2016 році країна виділила **€ 22.8 млн.** (US \$ 25.2 млн.) на фінансування протимінної діяльності в 12 державах, одній території та Добровільному фонду ООН для допомоги у протимінній справі.

➤ **Політика розмінування. Рамкова політика протимінної діяльності та касетних боєприпасів** (Policy Framework Mine Action and Cluster Munitions 2016-2020)³³ – Наказ **Міністра зовнішньої торгівлі та розвитку**

²⁹ Department for International Development [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.gov.uk/government/organisations/departments-for-international-development>.

³⁰ Policy paper: Clearing a path to development: mine action [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.gov.uk/government/publications/clearing-a-path-to-development-mine-action>.

³¹ Clearing a path to development: The UK government's approach to landmines and explosive remnants of war in developing countries [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/260365/mine-action-policy.pdf.

³² Netherlands, Support for Mine Action [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.the-monitor.org/en-gb/reports/2018/netherlands/support-for-mine-action.aspx#ftnref2>.

співробітництва від 22 березня 2016 року Про встановлення адміністративних правил та граничного розміру грантів, наданих **Міністерством закордонних справ**³⁴, грантовим регламентом 2006 р. (Протимінна діяльність та касетні боєприпаси 2016-2020 рр.).

Уряд Нідерландів заявив про виділення €45 млн. (\$49.7 млн.) на період з 2016-2020 рр. для підтримки проектів у сфері протимінної діяльності, які реалізують **DanChurchAid (DCA)**³⁵, **HALO Trust**³⁶, and **Mines Advisory Group (MAG)**³⁷ в 13 країнах та територіях.

*Швейцарська Конфедерація*³⁸

➤ **Підтримка протимінної діяльності.**³⁹ У 2016 році **Швейцарська Конфедерація** виділила 16,3 млн. швейцарських франків (16,6 млн. доларів США) на фінансування протимінної діяльності 9 країнам, а також на Женевський міжнародний центр гуманітарного розмінування (Geneva International Centre for Humanitarian Demining (GICHD)), Міжнародний комітет червоного хреста (ICRC) та інші неурядові організації.

➤ Участь Швейцарії в протимінній діяльності здійснюється у формі міжвідомчої співпраці **Федерального департаменту міжнародних відносин** (Federal Department of Foreign Affairs (FDFA)⁴⁰ та **Федерального департаменту**

³³ Policy Framework Mine Action and Cluster Munitions 2016-2020 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.government.nl/topics/grant-programmes/documents/decrees/2016/03/30/policy-framework-mine-action-and-cluster-munitions-2016-2020>.

³⁴ Ministry of Foreign Affairs [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.government.nl/ministries/ministry-of-foreign-affairs>.

³⁵ DanChurchAid (DCA) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.danchurchaid.org>.

³⁶ HALO Trust [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.halotrust.org>.

³⁷ Mines Advisory Group (MAG) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.maginternational.org>.

³⁸ Не є членом ЄС.

³⁹ Switzerland, Support for Mine Action [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.the-monitor.org/en-gb/reports/2018/switzerland/support-for-mine-action.aspx>.

⁴⁰ Federal Department of Foreign Affairs FDFA [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.fdfa.admin.ch/eda/en/home.html>.

оборони, цивільного захисту та спорту (Federal Department of Defence, Civil Protection and Sport (DDPS))⁴¹ у так званому "загальнодержавному" підході.

Діяльність координується національним **Координаційним комітетом з питань протимінної діяльності**: FDFA несе відповідальність за координацію політичних зусиль, а DDPS відповідає за координацію операційних/робочих аспектів.

➤ **Політика протимінної діяльності**. У вересні 2016 року Швейцарія розробила **Стратегічний План протимінної діяльності 2016-2019** (2016–2019 Mine Action Strategic Plan).⁴² Стратегія підтверджує зобов'язання щодо **Оттавської конвенції, Конвенції про касетні боєприпаси (Convention on Cluster Munitions (CCM))**.

Стратегія протимінної діяльності Швейцарської Конфедерації 2016 - 2019 рр. ґрунтується на міжнародно визначеному терміні «протимінна діяльність». Це стосується всіх заходів, спрямованих на зменшення соціального, економічного та екологічного впливу від мін та вибухонебезпечних пережитків війни, в тому числі неспрацьованих боєприпасів.

До 2019 року Швейцарія планує надати фінансову підтримку щонайменше 5 проектам з розмінування, експертну підтримку. Швейцарія планує щорічно виділяти від **16 млн. швейцарських франків** (16,5 млн. доларів США) до **18 млн. швейцарських франків** (18,6 млн. доларів США).

Детальніше ознайомитись з політикою країн у сфері протимінної діяльності можна на сайті **Landmine and Cluster Munition Monitor**⁴³.

**Інформацію підготувала Валентина Головань,
Аналітик ЄІДЦ**

⁴¹ Federal Department of Defence, Civil Protection and Sport (DDPS) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.admin.ch/gov/en/start/departments/departement-of-defence-civil-protection-sport-ddps.html>.

⁴² Mine Action Strategy of the Swiss Confederation 2016 – 2019 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.eda.admin.ch/dam/eda/en/documents/aussenpolitik/sicherheitspolitik/HMR-Strategie-2016-2019_EN.pdf.

⁴³ Landmine and Cluster Munition Monitor [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.the-monitor.org/en-gb/our-research/country-profiles.aspx>.